03/05/2019

Λόγιοι κι ενάρετοι Αγιορείτες

/ Αγιορείτικα

Γέροντας Μωυσής Αγιορείτης (†)

Στις 17 Απριλίου η Εκκλησία τιμά τη μνήμη ενός εξέχοντος ιεράρχη της Τουρκοκρατίας, του αγ. Μακαρίου Νοταρά, επισκόπου Κορίνθου. Καθώς ο άγιος υπήρξε επίσης και μοναχός της Ι.Μ. Βατοπαιδίου, αναδημοσιεύουμε ένα παλαιότερο εξαιρετικό άρθρο του σύγχρονού μας λογίου μοναχού Μωυσέως του Αγιορείτου, για τη συνολική προσφορά του αγιορείτικου μοναχισμού στην Παιδεία του Γένους

Το Άγιον Όρος στην υπερχιλιόχρονη ιστορία του υπήρξε πάντα το άοκνο εργαστήρι της σοφίας και της αρετής με εξέχουσες μορφές λογίων κι ενάρετων μοναχών.

Από τα μέσα του 18ου αιώνος παρατηρείται μία μεγάλη άνθηση στο Άγιον Όρος, που φθάνει μέχρι τις ημέρες μας. Οι όσιοι Ακάκιος ο Καυσοκαλυβίτης (+ 1730), ο

υπέρμετρος αυστηρός σπηλαιωτής ασκητής, ο μιμητής του οσίου Μαξίμου του Καυσοκαλύβη, Ιερόθεος ο Ιβηρίτης (+ 1745) ο σοφός διδάσκαλος, Άνθιμος ο Κουρούκλης (+ 1782) ο ιλαρός κήρυκας νήσων του Αιγαίου και του Ιονίου, Παΐσιος ο Βελιτσκόφκσυ (+ 1794) ο δημιουργός «ασκητικοφιλολογικής» σχολής, Σωφρόνιος ο Αγιαννανίτης, Μακάριος ο Νοταράς (+ 1805) ο ασκητής ιεράρχης, Γεώργιος της Τσερνίκα της Ρουμανίας (+ 1806), Νικόδημος ο Αγιορείτης (+ 1809) ο γνωστός σοφός συγγραφέας, Αθανάσιος ο Πάριος (+ 1813) ο διακεκριμένος διδάσκαλος, Σωφρόνιος Βράτσης της Βουλγαρίας (+ 1813), Αρσένιος ο εν Πάρω (+ 1877) ο διάσημος ασκητής, Αντύπας της Μολδαβίας (+ 1822), Σιλουανός ο Ρώσος ο Αθωνίτης (+ 1938) γνωστός από την ωραία βιογραφία του και Σάββας ο εν Καλύμνω (+ 1948) ο Θαυματουργός αποτελούν σημαντικό πυρήνα φωτισμού, διδασκαλίας και προσφοράς.

Μαζί με τους παραπάνω συγκαταλέγονται και οι ένδοξοι Αγιορείτες νεόμαρτυρες, που στον 18ο και 19ο αιώνα φθάνουν τους εξήντα και μεταξύ αυτών διακρίνονται: Παχώμιος ο Νεοσκητιώτης (+ 1730), Κωνσταντίνος ο Ρώσος (+ 1742), Δαμασκηνός ο Θεσσαλός (+ 1771), Κοσμάς ο Αιτωλός (+ 1779) ο γνωστότατος διδάχος και ιδρυτής ναών και σχολείων, Λουκάς ο Σταυρονικητιανός (+ 1802), Γεράσιμος ο Κουτλουμουσιανοσκητιώτης (+ 1812), Ευθύμιος ο Ιβηροσκητιώτης (+ 1814), Γεδεών ο Καρακαλληνός (+ 1818), Αγαθάγγελος ο Εσφιγμενίτης (+ 1819), Γρηγόριος ο Ε' Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (+ 1821), Παύλος ο Κωνσταμονίτης (+ 1824) και τελευταίος γνωστός Αθανάσιος ο Λήμνιος (+ 1846).

Η ίδρυση της Αθωνιάδος Ακαδημίας (1749) αποτελεί σταθμό της νεώτερης αγιορείτικης ανθήσεως. Αξιόλογοι διδάσκαλοι διδάσκουν σε αυτή όπως ο Νεόφυτος ο Καυσοκαλυβίτης, ο πρώτος σχολάρχης της, με διάδοχο τον Αρχιμανδρίτη Αγάπιο τον Αγιοταφίτη, που σφαγιάσθηκε έξω της Θεσσαλονίκης από τους Τούρκους, Ευγένιος ο Βούλγαρις, ο χαρισματούχος διδάσκαλος, Νικόλαος Ζερτζούλης ο Μετσοβίτης, Παναγιώτης Παλαμάς, Αθανάσιος ο Πάριος και άλλοι. Έφοροι και προστάτες της Ακαδημίας αναδείχθηκαν οι άγιοι Γρηγόριος ο Ε΄, Νικόδημος ο Αγιορείτης και Μακάριος ο Νοταράς. Μαθητές της υπήρξαν οι νεομάρτυρες Κοσμάς ο Αιτωλός, Κωνσταντίνος ο Υδραίος και Αθανάσιος Κουλακιώτης όπως επίσης οι πνευματικοί άνδρες Ιώσηπος Μοισιάδαξ, Σέργιος Μακραίος και ο εθνομάρτυς Ρήγας Φεραίος. Είναι γεγονός πως για το τουρκοκρατούμενο Γένος η Αθωνιάδα Σχολή απέβη ένας ακόμη φάρος και μιά ελπίδα για την επιβίωσή του. Το τυπογραφείο επίσης που ιδρύεται στη Μ. Λαύρα από τον Κοσμά τον Επιδαύριο (1755) και η παρά τη μονή Βατοπαιδίου Σχολή συνδράμουν στην αφύπνιση του Γένους, αλλά δυστυχώς μετά καιρό παρακμάζουν.

Την ίδια εποχή ζουν κι εργάζονται επιφανείς λόγιοι όπως ο Παπα – Ιωνάς

Καυσοκαλυβίτης, Διονύσιος Σιατιστέας, Νεόφυτος Σκουρτέος, Βαρθολομαίος Κουτλουμουσιανός, Παχώμιος ο Τυρναβίτης, Διονύσιος ο εκ Φουρνά (+ 1745) ο Καρυώτης αγιογράφος και συγγραφεύς του βιβλίου της τέχνης των ζωγράφων και ο Καισάριος Δαπόντες (+ 1784) ο Ξηροποταμηνός μοναχός και πολυταξιδεμένος συγγραφέας και ποιητής, Δωρόθεος (Ευελπίδης) Βατοπαιδινός, Νικηφόρος, Ιβηρίτης ο Χορτοφύλακας.

Στα μέσα του 18ου αιώνος αναπτύσσονται σε όλο το Άγιον Όρος σοβαρές θεολογικές συζητήσεις γύρω από τα ζητήματα της τελέσεως των μνημοσύνων των κεκοιμημένων, της συνεχούς θείας μεταλήψεως και άλλα σχετικά με την ακρίβεια της Ορθοδόξου Παραδόσεως. Αφορμή των μακρών συζητήσεων απετέλεσε η ανοικοδόμηση του Κυριακού ναού της Ιεράς Σκήτης της Αγίας Άννης (1754). Τέθηκε το ζήτημα αν τα τελούμενα μνημόσυνα υπέρ των δωρητών και αφιερωτών θα πρέπει να γίνονται την ημέρα του Σαββάτου ή της Κυριακής. Επίσης ποια θα πρέπει να είναι η συχνότητα της προσελεύσεως των μοναχών στη Θεία Κοινωνία. Οι συζητήσεις δίχασαν τους μοναχούς και αυτούς που επέμεναν για την τέλεση των μνημοσύνων τα Σάββατα που αποκάλεσαν κοροϊδευτικά «κολλυβάδες». Αυτοί όμως φαίνεται πως ήταν, παρά την αυστηρή τους επιμονή, βυθείς γνώστες της εκκλησιαστικής παραδόσεως κι αγωνίσθηκαν σθεναρά για τη γνησιότητα και την αποκάθαρση της παραδόσεως από πρόσθετες προσμήξεις.

Έτσι η προσωνυμία «κολλυβάς» απετέλεσε ευφημισμό και το κίνημα δημιούργησε χρήσιμη και αγαθή αναγέννηση κι ανακαίνιση. Μάλιστα οι πρωτοπόροι του φιλοκαλικού αυτού κινήματος είναι τρείς άγιοι: Μακάριος Νοταράς, Νικόδημος Αγιορείτης και Αθανάσιος Πάριος. Συνοδοιπόροι τους και συνέκδημοι οι διαπρεπείς λόγιοι: Νεόφυτος ο Καυσοκαλυβίτης, Χριστόφορος ο Αρτηνός, Αγάπιος ο Κύπριος, Ιάκωβος ο Πελοποννήσιος, Παύλος ο ερημίτης, Θεοδώρητος ο Εσφιγμενίτης και αρκετοί άλλοι. Ορισμένοι ως αυτοεξόριστοι κατέφυγαν στην ηπειρωτική και νησιωτική Ελλάδα και ίδρυσαν δεκάδες μονών, που αρκετές σώζονται μέχρι σήμερα, και στάθηκαν στηρίγματα του λαού στα δυτικότροπα ρεύματα. Έτσι βλέπουμε τον όσιο Μακάριο τον Νοταρά στη Χίο, τον Νήφωνα τον Χίο στη Σκιάθο, τον Διονύσιο τον Σκιαθίτη στη Σκύρο, τον Ιερόθεο στην Ύδρα με αρκετούς μαθητές και φίλους της αγιορείτικης μοναχοτρόφου και αγιοτρόφου παραδόσεως. Στις μονές που ιδρύουν παρατηρούμε πλούσια δράση και σημαντική προσφορά. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο με συνοδικές αποφάσεις δίνει τις τελικές λύσεις στο «κολλυβαδικό» ζήτημα. Τα μνημόσυνα μπορούσαν να τελούνται ανάλογα με τις περιστάσεις και η Θεία Μετάληψη με την κατάλληλη προετοιμασία μπορεί να γίνεται συχνά, δίχως να μένει κανείς στην ξηρότητα του τύπου αλλά στη ζωή της ουσίας.

Οι όσιοι Νικόδημος ο Αγιορείτης, Μακάριος ο Νοταράς και Αθανάσιος ο Πάριος είναι οι χαρακτηριστικοί εκπρόσωποι της αναγεννήσεως στο Άγιον Όρος και του πνεύματος που επικράτησε. Πρόκειται για συγγραφείς γνωστών βιβλίων που επέδρασαν στις ψυχές των υποδούλων και που συνεχίζουν μέχρι τις ημέρες μας τα πονήματά τους συνεχώς να επανεκδίδονται. Το αγιορείτικο θεολογικό πνεύμα σφραγίζεται με την έκδοση της «Φιλοκαλίας των Ιερών Νηπτικών» (1785), που αποτελεί εκδοτικό σταθμό στα θεολογικά γράμματα.

Το Άγιον Όρος σε μία δύσκολη εποχή όπως η Τουρκοκρατία διατήρησε τη φλόγα του πάντα άσβεστη και μάλιστα θέλησε συχνά να τη μεταλαμπαδεύσει στους λαούς των Βαλκανίων και του Βορρά. Έτσι η ανταλλαγή επισκέψεων και η παραμονή αρκετών ανδρών στον ιερό Άθωνα δημιούργησε μια αξιόλογη πνευματική και πολιτιστική κίνηση. Στην ησυχία του Αγίου Όρους ως σχολή ανώτερης φιλοσοφίας καλλιεργείτο όχι μόνο η άσκηση και η νήψη αλλά και η μελέτη στις πλούσιες βιβλιοθήκες, οι μεταφραστικές εργασίες σπάνιων κειμένων, η σπουδή στην τέχνη και η μεταφορά ενός πνεύματος προσφοράς και θυσίας. Μεγάλης πνοής είναι το έργο του στάρετς Παΐσιου Βελιτσκόφκσυ μετά την αναχώρησή του από τον Άθωνα. Υπήρξε αναμορφωτής του μοναχισμού στη Ρουμανία και Ρωσία. Παρόμοιο έργο επιτελεί ο μαθητής του όσιος Γεώργιος της Τσερνίκα (+ 1806) στις μονές της Μολδαβίας, έχοντας υποτακτικούς εκατοντάδες μοναχούς, ο όσιος Σωφρόνιος Βράτσης (+ 1813) στο Βουκουρέστι, ο όσιος Αντύπας (+ 1882) από τη Μολδαβία πηγαίνει στο Ιάσιο και καταλήγει στη μονή Βαλαάμ της Φιλανδίας και ο Ρώσος όσιος Σιλουανός ο Αθωνίτης (+ 1938) διδάσκει με την πολυμεταφρασμένη βιογραφία του του αρχιμ. Σωφρονίου (+ 1993) και μετά τη μακαρία τελευτή του. Για μια ακόμη φορά γίνεται φανερή η αίγλη της οικουμενικότητος του Αγίου Όρους.

Η αγιορείτικη μοναχική πολιτεία δεν φύλαξε ποτέ μόνο για τον εαυτό της την ευωδία του άνθους της αρετής της. Παρά τη σκληρότητα της τουρκικής σκλαβιάς, την πενία, τη δυσκολία των μετακινήσεων και τους πολλούς κινδύνους ο ταπεινός αγιορείτικος σκούφος ταξίδεψε σε όλο τον ελληνισμό, για να μεταφέρει το νηφάλιο κήρυγμα της σωτηρίας, της λυτρώσεως, της παραμυθίας, της ενισχύσεως και της ελπίδος. Φλογεροί ιεραπόστολοι όπως ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, που στέφει το μακρύ κήρυγμα του με το μαρτύριο, ο όσιος Άνθιμος ο Κουρούκλης, που περιοδεύει τα νησιά και κτίζει ναούς και μονές, ο όσιος Μακάριος ο Νοταράς, που στα νησιά του Αιγαίου δημιουργεί εστίες ουσιαστικής αναψυχής και ανατάσεως το αυτό έργο πράτει και ο συνέκδημός του ο όσιος Αθανάσιος ο Πάριος, ο Αρσένιος της Πάρου και ο Σάββας της Καλύμνου είναι λίγοι από τους πολλούς.

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Γρηγόριος ο Ε΄ ο ιερομάρτυς μαζί με τη χορεία των ενδόξων Αγιορειτών νεομαρτύρων διδάσκουν ακόμη πιο λαμπρά με τη μαρτυρική τους τελείωση και ενδυναμώνουν τον λαό.

Στον αιώνα μας συνεχίζει το Άγιον Όρος τη μυστική προσφορά του, που φανερώνει την υψηλή ορθόδοξη πνευματικότητα και ζωή και την ακτινοβολία του πέραν των ορίων του, με την ανάδειξη ασκητικών μορφών, πνευματικών φυσιογνωμιών και θεολογικών αναστημάτων. Σε ένα κόσμο που διψά και εναγώνια αναζητά τη γνησιότητα, την ακρίβεια και την αλήθεια δίδεται η μαρτυρία του βιώματος της ορθοδόξου πνευματικής ζωής και της σωτηρίας της ψυχής. Οι πολλοί νέοι προσκυνητές σήμερα κυρίως αν δεν ενθουσιάζονται πάντως προβληματίζονται από τον τρόπο αυτής της ζωής της ασκήσεως, εγκρατείας, απλότητος και ησυχίας των μοναχών. Έτσι ώστε μερικές φορές να αποτελεί σταθμό στη ζωή τους ένα προσκύνημα στο Άγιον Όρος. Η ταπείνωση και η αγιότητα του Αγίου Όρους διαδραματίζει ένα ρόλο πνευματικής εγρηγόρσεως στην Εκκλησία και στον λαό.

Η πνευματική αγιορείτικη προσωπογραφία έχει να μνημονεύσει και στα χρόνια μας αρκετές μορφές ισάξιες παλαιοτέρων εποχών, των οποίων μεταφέρουν το πνεύμα και συνάμα αποτελούν αφορμή για να συνεχισθεί και η δική τους εργασία στο μέλλον. Γνωστοί για τη μεγάλη αγάπη τους στο Άγιον Όρος, στις μονές τους, στα πνευματικά τους τέκνα, στην Παναγία και τον Θεό, φιλάρετοι και φίλεργοι ηγούμενοι υπήρξαν οι κοιμηθέντες αρχιμανδρίτες: Συμεών Γρηγοριάτης (+ 1905), Νεόφυτος Σιμωνοπετρίτης (+ 1907), που υπήρξαν νέοι κτίτορες των μονών τους, Κοδράτος Καρακαλληνός (+ 1940), Αθανάσιος Γρηγοριάτης (+ 1953), Ιερώνυμος Σιμωνοπετρίτης (+ 1957), Φιλάρετος Κωνσταμονίτης (+ 1963), που αναλώθηκαν στην υπηρεσία των μονών τους και των μοναχών τους, Σεραφείμ Αγιοπαυλίτης (+ 1960), Βησσαρίων Γρηγοριάτης (+ 1974), Γαβριήλ Διονυσιάτης (+ 1983), που

συνεργάσθηκαν και για κοινές υποθέσεις του Αγίου Όρους με επιτυχία, Χαραλάμπης Σιμωνοπετρίτης (+ 1970), Εφραίμ Ξηροποταμινός (+ 1983) και άλλοι.

Ενάρετοι και διακριτικοί μακαριστοί πνευματικοί – εξομολόγοι υπήρξαν εκτός των παραπάνω επιφανών στον αιώνα μας Σάββας (+ 1908) και Γρηγόριος ο Μικραγιαννανίτης, Ιγνάτιος Κουτουνακιώτης (+ 1927), Χαρίτων Καυσοκαλυβίτης, Καισάριος και Μιχαήλ ο αόματος (+ 1952) οι Αγιαννανίτες, Νεόφυτος, Γαβριήλ (+ 1967), Ευστάθιος (+ 1981) και Ελπίδιος (+ 1983), οι Κύπριοι και Σπυρίδων (+ 1990) οι Νεοσκητιώτες, Γρηγόριος Διονυσιάτης, Μάξιμος Καρακαλληνός, Νικόδημος Κρητικός Κουτλουμουσιανοσκητιώτης και άλλοι.

Εγνωσμένης αρετής υπήρξαν οι αναπαυθέντες Γέροντες Χατζηγιώργης (+ 1886) ο περιβόητος και αυστηρός νηστευτής και Δανιήλ ο Ρουμάνος ο σπηλιώτης, οι Κερασιώτες, Αβιμέλεχ ο Κρητικός και Γεράσιμος (+ 1991) ο γνωστός υμνογράφος, οι Μικραγιαννανίτες, Καλλίνικος (+ 1930) ο νηπτικός και ησυχαστής και Δανιήλ (+ 1929) ο Σμυρναίος, οι Κατουνακιώτες, Γεράσιμος Μενάγιας (+ 1957) ο σοφός ερημίτης, Αββακούμ (+ 1978) ο ανυπόδητος Λαυριώτης, Ισαάκ (+ 1932) ο άριστος κοινοβιάτης και Λάζαρος (+ 1974) οι Διονυσιάτες, Ιωσήφ ο Σπηλιώτης (+ 1959) ο μεγάλος αγωνιστής και θεοφύλακτος (+ 1986) ο αγιόφιλος, οι Νεοσκητιώτες, Γερόντιος (+ 1958) ο Αγιοπαντελεημονίτης, Αθανάσιος ο ιβηρίτης (+ 1973) ο ταπεινόφρων και θεομητροφιλής, Ευλόγιος (+ 1948) ο μεγάλος νηστευτής και Ενώχ (+ 1978) ο χαριτωμένος Ρουμάνος παρά τις Καρυές, Παπα-Τύχων (+ 1968) ο σπουδαίος Ρώσος ασκητής της Καψάλας, Πορφύριος (+ 1991) ο προορατικός και διορατικός Καυσοκαλυβίτης Γέροντας, που μετέφερε την αγιορείτικη ευλογία επί δεκαετίες στην Αττική και Παΐσιος (+ 1994) ο Αγιορείτης, που ανέπαυσε πολλούς ανθρώπους που τον πλησίασαν με σεβασμό. Για όλους έγραψαν άξια πολλοί πολλά.

Οι δύο τελευταίοι που αναφέρθηκαν είναι ευρύτερα γνωστοί για τη χάρη τους. Ο Γέροντας Πορφύριος υπήρξε μία από τις πιο σημαντικές μορφές των ημερών μας, είχε το κύρος της γνησιότητας, είχε την εμπειρία του Αγίου Πνεύματος, ήταν αληθινά ταπεινός, ατόφια απλός, είχε συνυφασμένη την παιδικότητα με την αγιότητα. Υπήρξε ψυχοανατόμος, παιδαγωγός και καθοδηγητής πολλών, που με συγκίνηση διηγούνται τις συναντήσεις μαζί του. Ο Γέροντας Παΐσιος υπήρξε κι αυτός έμπειρος, υπομονετικός κι επίμονος ιατρός ψυχών κι οδηγός ενός πυκνού πλήθους ανθρώπων με μεγάλες ανάγκες. Ο ιλαρός του λόγος, το παράδειγμά του, οι συμβουλές του σε άγγιζαν, σου μετέδιδαν ειρήνη, τη χάρη της ευλογίας, τη δρόσο του πνεύματος.

Μεταξύ των λογίων συγκαταλέγονται ο ιερομόναχος Θεοδώρητος Λαυριώτης, Γεράσιμος Εσφιγμενίτης (Σμυρνάκης) για το περίφημο βιβλίο του για το Άγιον Όρος, ο ιεροδιάκονος Κοσμάς Αγιοπαυλίτης (Βλάχος) επίσης, ο ιερομόναχος

Χριστόφορος Δοχειαρίτης (Κτενάς) για το πλήθος των εργασιών του περί του Αγίου Όρους, οι Λαυριώτες Γέροντες Παντελεήμων, Χρυσόστομος, Αλέξανδρος (Ευμορφόπουλος), Σπυρίδων (Καμπανάος) ιατρός, Παύλος (Παυλίδης) ιατρός, Αλέξανδρος (Λαζαρίδης), Ευλόγιος (Κουρίλας) ο μετέπειτα μητροπολίτης Κορυτσάς, Ιωακείμ Ιβηρίτης, Θεόφιλος, οι Νίκανδρος, Ιάκωβος και Αρκάδιος οι Βατοπαιδινοί και οι Ξηροποταμινοί Γέροντες Παύλος, Χρύσανθος και Ευδόκιμος, Αθανάσιος Παντοκρατορινός, Ζωσιμάς Εσφιγμενίτης, Νείλος (Μητρόπουλος) Σιμωνοπετρίτης, Σάββας Φιλοθεϊτης, Βαρλαάμ Γρηγοριάτης, Θεοδόσιος, Αγιοπαυλίτης, Ιωακείμ (Σπετσιέρης) Νεοσκητιώτης και άλλοι.

Το έργο των αγίων, των ηγουμένων, των πνευματικών, των Γερόντων και των λογίων του Αγίου Όρους, του χθες και του σήμερα, ακτινοβολεί και επιδρά ευεργετικά στον κόσμο. Γιατί το Άγιον Όρος πέρα από τα κειμήλια τα πολύτιμα φυλάγει θησαυρούς ζώσης αρετής, που αυτή κυρίως ενδιαφέρει περισσότερο, με την παροχή τρόπου ζωής προς αντιμετώπιση της καθημερινής σκληρότητος, μονοτονίας και μοναξιάς. Έτσι το Άγιον Όρος ονομάσθηκε δικαίως «σχολή πνευματικής πατρότητος και συμβουλευτικής» (καθηγητής Α. Σταυρόπουλος) και με το να φιλοξενεί πολλούς και με το να εξέρχονται οι δυνάμενοι προς εξομολόγηση, ομιλίες και ιεραποστολή. Των συμβουλών αυτών ακροατές είναι και αρχιερείς, ιερείς, μοναχοί, μοναχές, καθηγητές, δάσκαλοι και οι «ελάχιστοι» των αδελφών. Όπως σωστά ειπώθηκε «στο πρόσωπο των λίγων αυτών ανθρώπων που μένουν απομονωμένοι στην καλύβα ή στη σπηλιά τους μπορεί να δει τους φρουρούς, τους θεματοφύλακες, τους «αθλητές» μιας σοφίας και μιας επιστήμης του ανθρώπου που βιαζόμαστε να θαυμάσουμε όταν προέρχεται από τις Ινδίες ή από το Θιβέτ, αλλά την αγνοούμε όταν ασκείται δίπλα μας» (J. Lacarriere).

Οι λόγοι του Γέροντος Παϊσίου για τον βιογραφούμενό του Χατζηγιώργη ταιριάζουν και στον ίδιο και σε αρκετούς από αυτούς που αναφέραμε και χαρακτηρίζουν την καλή τους αγωνία για την πορεία του κόσμου. «Συμβουλεύει ανάλογα τον καθένα, με διάκριση, και παρηγορεί τις ψυχές και βοηθάει με τις καρδιακές του προσευχές. Το πρόσωπό του ακτινοβολεί από την αγία του ζωή και σκορπάει θεία χάρη στις πονεμένες ψυχές. Η φήμη του έχει φτάσει παντού και τρέχουν από παντού οι άνθρωποι για να ωφεληθούν πνευματικά. Από το πρωί μέχρι το βράδυ, μαζεύει τον πόνο των πονεμένων και θερμαίνει τις καρδιές τους με την αγάπη του την πνευματική, που έμοιαζε με ανοιξιάτικη λιακάδα».

Ο Μικραγιαννανίτης Γέρων Αβιμέλεχ συνήθιζε να απαντά όταν τον ρωτούσαν τι κάνει «Νούν τηρούμε». Ο Κατουνακιώτης Γέρων Λεόντιος τυφλός μονολογούσε «τώρα όλα τα βλέπω καλύτερα, όλα τα αισθάνομαι καλύτερα, ο Θεός μου έδωσε πιο δυνατό φως, από εκείνο που είχα όταν ήμουν υγιής». Ο Καυσοκαλυβίτης Γέρων

Μιχαήλ με το αειθαλές του χαμόγελο συνομιλούσε με τους αγίους. Ο Κωνσταμονίτης βιβλιόφιλος Γέρων Μόδιστος έλεγε: «Αν δεν νοιώσουμε ότι οι όλοι οι αδελφοί είναι δικοί μας και ότι εμείς είμαστε δικοί τους, ποτέ δεν θα κατοικήσει το Άγιον Πνεύμα στην καρδιά μας. Τη στάση μας απέναντί τους δεν πρέπει να τη ρυθμίζει η πνευματική τους ποιότητα». Ο ασκητικώτατος Καρουλιώτης Γέρων Φιλάρετος έλεγε: «Αδελφοί μου, όλος ο κόσμος τρέχει και προσπαθεί για τη σωτηρία του, εκτός από μένα τον αμαρτωλό». Γέροντας χρόνια ασθενής της Σκήτης Κουτλουμουσίου έλεγε πως «θείο θέλημα είναι και συμφέρει πολλές φορές να είναι το σώμα άρρωστο για να σωθεί η ψυχή». Άλλος σύγχρονος σοφός Γέροντας συχνά τόνιζε : «Η φυσική ησυχία συντείνει στην εσωτερική ησυχία. Όμως αν δεν υπάρχει, πρέπει να υπομείνεις σ’ ότι βρίσκεις κι ο Θεός θα σου δώσει τα μεγαλύτερα». Και ψάξε να βρεις γιατί δεν έχεις ειρήνη». Και «Να θλίβεσαι για να χαίρεσαι» και «καλύτερα να ‘χεις δυσκολίες παρά να νομίζεις πως πας καλά, με τις δυσκολίες ωριμάζεις κι ομορφαίνεις...». Σ’ ένα βιβλίο του ο Γέροντας Μητροφάνης Χιλανδαρινός γράφει περί της μοναχικής προσφοράς πως είναι «η εγκαρδιότητα της προσευχής, η αγάπη που φθάνει μέχρι τη θυσία, η συγχωρητική ταπεινοφροσύνη και η ενθουσιώδης φιλανθρωπία».

Όταν η αγιότητα συμπίπτει με τη λογιότητα είναι κάτι θαυμαστό. Όταν στο Άγιον Όρος συνεχίζουν να υπάρχουν και σήμερα τέτοιες μορφές είναι μια έκτακτη ευλογία για τον κόσμο.